

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 59816/12
Ljubica i Dragan VILIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 12. prosinca 2017.
u vijeću u sastavu:

Kristina Pardalos, *Predsjednica*,
Ksenija Turković,
Pauliine Koskelo, *sutkinje*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

s obzirom na gornji zahtjev podnesen 26. kolovoza 2012.,
s obzirom na očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koje su dostavili podnositelji zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelji, gđa Ljubica Vilić i g. Dragan Vilić, državljani su Republike Hrvatske rođeni 1955. odnosno 1949. godine i žive u Zemunu. Podnositelje zahtjeva pred Sudom je zastupao g. L. Sikirica, odvjetnik iz Zagreba.

Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

I. OKOLNOSTI PREDMETA

1. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

2. Podnositelji zahtjeva vlasnici su kuće u Glini. Tijekom oružanog sukoba podnositelji zahtjeva napustili su Hrvatsku.

3. Dana 19. rujna 1995. godine Stambena komisija Općine Glina ovlastila je stanovitog M.I. da privremeno koristi kuću podnositelja. Istoga se datuma M.I. uselio u kuću.

4. Dana 27. rujna 1995. godine stupio je na snagu Zakon o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom ("Zakon o preuzimanju"). Zakon o preuzimanju propisivao je da imovina u vlasništvu osoba koje su napustile Hrvatsku nakon 17. listopada 1990. godine treba biti sekvestrirana, odnosno stavljena pod skrb i kontrolu države. Zakon o preuzimanju je također ovlastio lokalne stambene komisije da u tu imovinu privremeno smjeste treće osobe.

5. Godine 1997. drugi je podnositelj zahtjeva podnio je zahtjev za vraćanje kuće u posjed Stambenoj komisiji Općine Glina koja je dana 7. travnja 2000. godine ukinula svoju odluku od 19. rujna 1995. godine i naložila M.I. da napusti prostor u roku od pet dana od primitka obavijesti od Stambene komisije o alternativnom smještaju za njega i njegovu obitelj.

6. Dana 7. studenoga 2000. podnositelji zahtjeva uselili su u svoju kuću.

7. Nepoznatoga dana podnositelji zahtjeva podnijeli su tužbu Općinskom sudu u Glini tražeći 152.000,00 kuna (HRK) naknade štete zbog nemogućnosti korištenja kuće od 1. listopada 1995. godine do 1. studenoga 2000. godine. Dana 18. lipnja 2004. godine Općinski sud u Glini odbio je tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu i tu su presudu potvrdili Županijski sud u Sisku dana 1. rujna 2005. godine i Vrhovni sud dana 29. lipnja 2006. godine.

8. Podnositelji zahtjeva zatim su podnijeli ustavnu tužbu. Dana 16. rujna 2009. godine Ustavni sud je ukinuo sve tri presude i vratio predmet na ponovno odlučivanje.

9. U ponovljenom postupku, prvostupanjski i drugostupanjski sud ponovno su presudili protiv podnositelja zahtjeva, dana 26. ožujka 2010. odnosno 27. rujna 2010. godine. Smatrali su da podnositelji zahtjeva nisu ponudili relevantne dokaze koji podupiru njihovo potraživanje i na temelju kojih bi se mogao procijeniti iznos naknade, posebice nisu postojali dokazi koji ukazuju na vrijednost imovine i iznos štete koju su pretrpjeli. U tim su okolnostima nacionalni sudovi također utvrdili da podnositelji zahtjeva nisu dokazali da im je ograničavanjem upotrebe njihove kuće nametnut prekomjeran teret.

10. Naknadnu reviziju koju su podnositelji podnijeli Vrhovni sud je odbacio kao nedopuštenu *ratione valoris* dana 9. ožujka 2011. godine.

11. Podnositelji zahtjeva zatim su podnijeli novu ustavnu tužbu dana 25. srpnja 2011. godine u kojoj su tvrdili da su odluke nižih sudova kojima im je uskraćeno pravo na naknadu štete zbog korištenja kuće od strane trećih osoba bile neosnovane. Dana 16. veljače 2012. Ustavni sud je odbacio ustavnu tužbu zbog nepostojanja ustavnopravne biti o kojoj bi odlučivao.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Ustav

Mjerodavne odredbe

12. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 85/2010 (pročišćeni tekst)) glase kako slijedi:

Članak 29.

"Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela."

..."

Članak 140.

"Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. ..."

B. Sudska praksa Ustavnog suda

13. U odlukama br. U-I-892/1994 od 14. studenoga 1994. godine (Narodne novine br. 83/1994) i U-I-130/1995 od 20. veljače 1995. godine (Narodne novine br. 112/1995) Ustavni sud je zaključio da se sva prava zajamčena Konvencijom i Protokolima uz Konvenciju također trebaju smatrati ustavnim pravima s pravnom snagom istovrijednom onoj odredabama Ustava.

C. Zakon o sudovima

14. Mjerodavne odredbe Zakona o sudovima (Narodne novine br. 150/2005) glase kako slijedi:

Članak 5.

"1. Sudovi sude na osnovi Ustava i zakona.

2. Sudovi sude i na osnovi međunarodnih ugovora koji su dio [unutarnjeg] pravnog poretka Republike Hrvatske. ..."

C. Zakon o parničnom postupku

15. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/1991, 91/1992, 112/1999, 81/2001, 117/2003, 88/2005,

84/2008, 96/2008, 23/2008, 57/2011, 148/2011 - pročišćeni tekst), kakav je bio na snazi u relevantno vrijeme, glase kako slijedi:

Članak 219.

„Svaka stranka je dužna iznijeti činjenice i predložiti dokaze na kojima temelji svoj zahtjev ili kojim pobija navode i dokaze protivnika.

...”

E. Sudska praksa Vrhovnog suda

16. U odlukama br. Rev 742/05-2 od 12. veljače 2009.; Rev 588/08-2 od 12. veljače 2009.; Rev 234/08-2 od 25. ožujka 2009.; Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010.; Rev 1170/10-2 od 9. ožujka 2011. i Rev 1512/09-2 od 31. kolovoza 2011. Vrhovni sud je zaključio da osobe čija je imovina korištena od strane stambenih komisija za privremeni smještaj trećih osoba imaju pravo na naknadu štete.

PRIGOVORI

17. Podnositelji zahtjeva prigovaraju na temelju članka 6. stavka 1. i članka 13. Konvencije zbog odbijanja Vrhovnog suda da u ponovljenom postupku ispita osnovanost njihove revizije.

18. Također prigovaraju da je njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva povrijeđeno suprotno članku 1. Protokola br. 1.

PRAVO

I. ČLANAK 6. STAVAK 1. KONVENCIJE

19. Podnositelji su prigovorili da im je pravo na pristup sudu bilo povrijeđeno jer je Vrhovni sud u ponovljenom parničnom postupku, suprotno svojoj prethodnoj odluci, odbio ispitati osnovanost njihove revizije. Pozvali su se na članak 6. stavak 1. i članak 13. Konvencije. Prigovor je podnesen na temelju članka 6. stavka 1. koji u relevantnom dijelu glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi... svatko ima pravo da ... sud... ispita njegov predmet.“

A. Tvrđnje stranaka

20. Vlada tvrdi da podnositelji nisu iscrpili domaća pravna sredstva jer takav prigovor nisu iznijeli u svojoj ustavnoj tužbi.

21. Podnositelji zahtjeva tvrde da su iscrpili sva dostupna pravna sredstva.

B. Ocjena Suda

22. U skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije Sud može razmatrati predmet tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha članka 35. je dati državama ugovornicama priliku da spriječe ili isprave povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu Sudu (vidi, primjerice, *Gherghina protiv Rumunjske* (odluka) [Veliko Vijeće], br. 42219/07, par. 84., 9. srpnja 2015.). Stoga prigovor podnesen Sudu treba prvo biti podnesen odgovarajućim nacionalnim sudovima, barem u biti, u skladu s formalnim pretpostavkama domaćeg prava i unutar propisanih rokova (vidi *Vučković i dr. protiv Srbije* (odluka o preliminarnom prigovoru) [Veliko Vijeće], br. 17153/11 i 29 drugih, par. 72., 25. ožujka 2014.).

23. Sud je već utvrdio, u odnosu na zahtjeve podnesene protiv Hrvatske, da se prema sudskoj praksi Suda od podnositelja zahtjeva u načelu traži da iscrpe pravna sredstva pred domaćim sudovima i na kraju podnesu ustavnu tužbu (vidi *Mađer protiv Hrvatske*, br. 56185/07, par. 136., 21. lipnja 2011.). Pravo na pošteno suđenje zajamčeno je člankom 29. hrvatskog Ustava koji odgovara članku 6. Konvencije. Nadalje, Konvencija je sastavni dio hrvatskog pravnog sustava u kojem ima prednost pred domaćim zakonima (članak 140. Ustava, vidi gore navedeni par. 12.) i izravno je primjenjiva (članak 5. Zakona o sudovima, vidi gore navedeni par. 13. i *Habulinec i Filipović protiv Hrvatske* (odluka), br. 51166/10, par. 30., 4. lipnja 2013.).

24. Sud ističe da su podnositelji zahtjeva podnijeli ustavnu tužbu dana 25. srpnja 2011. godine. U toj se tužbi, međutim, nisu ni u biti pozvali na iste osnove koje su podnijeli Sudu. Pred Sudom su prigovorili činjenici što je Vrhovni sud njihovu reviziju proglasio nedopuštenom *ratione valoris*. U svojoj ustavnoj tužbi tome nisu uopće prigovorili već su umjesto toga prigovorili da su odluke nižih sudova kojima im je uskraćeno pravo na naknadu štete zbog korištenja njihove kuće od trećih osoba bile neosnovane (vidi par. 11. gore).

25. Stoga suprotno načelu supsidijarnosti podnositelji nisu Ustavnom sudu pružili priliku da im pruži pravni lijek za njihov prigovor koji se odnosi na pravo pristupa Vrhovnom sudu.

26. U skladu s time ovaj se prigovor mora odbaciti na temelju članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

II. ČLANAK 1. PROTOKOLA Br. 1 UZ KONVENCIJU

27. Podnositelji su također prigovorili da su nacionalni sudovi, odbijanjem isplate naknade štete za korištenje njihove kuće od strane trećih osoba, povrijedili njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva zajamčeno na temelju članka 1. Protokola br. 1 koji glasi kako slijedi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

A. Tvrđnje stranaka

28. Vlada je tvrdila da podnositelji nisu iscrpili domaća pravna sredstva jer se nisu pozvali na članak 48. Ustava koji jamči pravo na vlasništvo, već samo na članak 29. Ustava koji jamči pravo na pošteno suđenje. Podnositelji nisu ni u biti prigovorili u pogledu svog prava na mirno uživanje svojega vlasništva. Nadalje, Vlada je dostavila praksu Vrhovnog suda koja pokazuje da osoba u situaciji podnositelja ima pravo na naknadu štete. Vlada tvrdi da su nacionalni sudovi odbili tužbu podnositelja protiv države jer podnositelji nisu predložili odgovarajuće dokaze u prilog te tužbe.

29. Podnositelji zahtjeva tvrde da su iscrpili domaća pravna sredstva. Nadalje, tvrde da je njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva povrijeđeno jer su nacionalni sudovi odbili njihovu tužbu za naknadu štete.

B. Ocjena suda

30. Sud ne mora ispitati sva pitanja koja su stranke iznijele jer je ovaj prigovor u svakom slučaju nedopušten zbog sljedećih razloga.

31. U situacijama usporedivima sa situacijom podnositelja Sud je već utvrdio povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju (vidi *Kunić protiv Hrvatske*, br. 22344/02, 11. siječnja 2007.; *Radanović protiv Hrvatske*, br. 9056/02, 21. prosinca 2006.; *Brajović-Bratanović protiv Hrvatske*, br. 9224/06, listopad 2008. i *Vučak protiv Hrvatske*, br. 889/06, 23. listopada 2008.) na temelju sljedećeg (*Radanović*, stavci 49. i 50.):

"49. Sud prihvaća da su hrvatske vlasti bile suočene s iznimno teškom zadatkom jer su trebale postići ravnotežu između prava vlasnika i privremenih korisnika u kontekstu povratka izbjeglica i prognanika, budući se tu radilo o postupanju u socijalno osjetljivim stvarima. Te su vlasti morale, s jedne strane, osigurati zaštitu vlasničkih prava ovih prvih i, s druge strane, poštivati socijalna prava ovih drugih, time da su i jedni i drugi često bili socijalno ranjivi pojedinci. Sud stoga prihvaća da tuženoj državi treba priznati široku slobodu procjene. Međutim, vršenje diskrecionog prava države ne može za sobom povlačiti posljedice koje se ne slažu

sa standardima Konvencije (vidi predmet (see *Broniowski v. Poland* [GC], br. 31443/96, stavak 182., ECHR 2004-V). S tim u vezi Sud ponavlja da situacija kao što je ova u ovome predmetu traži poštenu podjelu postojećeg socijalnog i financijskog tereta. Taj teret ne može biti dan samo određenoj društvenoj skupini ili privatnome pojedincu, bez obzira koliko bili važni interesi druge skupine ili zajednice u cjelini (vidi *mutatis mutandis*, predmet *Hutten-Czapska v. Poland* [GC], br. 35014/97, stavak 225., bit će objavljen u ECHR 2006). Međutim, u ovome je predmetu podnositeljica zahtjeva bila prisiljena snositi teret osiguranja mjesta za boravak privremenom korisniku – koji je trebala snositi država, i to teret koji je podnositeljica zahtjeva na kraju morala nositi više od šest godina.

50. Bez obzira na slobodu procjene države, i s obzirom na činjenicu da nije bilo odgovarajuće naknade (vidi stavak 25. ove presude), Sud smatra da hrvatske vlasti nisu postigle traženu poštenu ravnotežu između općega interesa zajednice i zaštite prava podnositeljice zahtjeva na vlasništvo. Kao rezultat toga, podnositeljica zahtjeva morala je nositi prekomjeran pojedinačni teret; stoga se miješanje u njeno pravo na vlasništvo ne može smatrati razmjernim s legitimnim ciljem kojega se željelo ostvariti."

32. Sud uzima u obzir sudsku praksu domaćih sudova razvijenu nakon povreda koje je Sud utvrdio u slučaju navedenom u prethodnom paragrafu, a koju je dostavila Vlada i koja ukazuje na to da se naknada štete dodjeljivala na nacionalnoj razini (vidi gore navedeni par. 16.). Međutim, u slučaju podnositelja domaći su sudovi zaključili da podnositelji nisu dostavili dovoljno dokaza koji dokazuju njihovo potraživanje jer nisu podnijeli relevantne dokaze koji podupiru njihovo potraživanje i na temelju kojih bi se mogao procijeniti iznos naknade štete; posebice nisu postojali dokazi koji ukazuju na vrijednost imovine i iznos štete koju su pretrpjeli (vidi gore navedeni par. 9.).

33. Prema mišljenju Suda normalno je obilježje parničnog postupka da tužitelj mora dokazati svoju tvrdnju. Budući da su nacionalni sudovi utvrdili da podnositelji nisu ispunili svoju obvezu u pogledu tereta dokazivanja, njihovi zaključci prilikom odbijanja potraživanja podnositelja ne čine se arbitrarnima ili očigledno nerazumnima (usp. *Treskavica protiv Hrvatske*, br. 32036/13, stavak 78., 12. siječnja 2016.).

34. U skladu s time, prigovor na temelju članka 1. Protokola br. 1 očigledno je neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) i stavkom 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 11. siječnja 2018.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Kristina Pardalos
Predsjednica

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramareka 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72468496524

